

Belastingdienst

Technische briefing 'Risicoprofilering bij handhaving'

21-05-2025

Gezamenlijke aandachtspunten DUO,
UWV, De Belastingdienst, KMAR, De
Politie

Vaste commissie van Binnenlandse Zaken – Tweede Kamer der
staten generaal

Kernboodschap:

“De maatschappelijke opgaven waar uitvoeringsorganisaties vandaag de dag voor staan, zijn groot en complex. Tegelijkertijd maken diezelfde opgaven het noodzakelijk om volop in te zetten op datatoepassingen. We kunnen simpelweg niet meer zonder. Dat vraagt om een slimme, verantwoorde en toetsbare inzet van data, waarbij we ethiek, wetgeving en maatschappelijke verwachtingen serieus nemen.

Als uitvoeringsorganisaties investeren we maximaal in het verantwoord toepassen van data en AI — met heldere kaders, ethische toetsing, DPIA's, GEB's en scholing van medewerkers. We beseffen dat dit een domein is waarin continu leren essentieel is en waarin fouten nooit helemaal uit te sluiten zijn. Juist daarom zetten we vol in op een responsieve overheid die leert, bijstuurt en zich toetsbaar opstelt. Alleen zo kunnen we onze publieke taak goed en toekomstgericht blijven uitvoeren.”

1

Definiëring
algoritmes,
risicoprofilering
en handhaving

2

Toetsingskaders

3

Complexiteit van
regelgeving

4

Transparantie
over gegevens

5

Wettelijke
grondslagen

1. Definiëring algoritmes, risicoprofilering en handhaving

- › Algoritmes nemen geen besluiten, maar ondersteunen medewerkers in hun werk; hun toepassing is altijd contextafhankelijk — of het nu gaat om vroegtijdige signalering bij dienstverlening of om toezicht — en maakt het onderscheid tussen beide vaak lastig in de uitvoering van de publieke taak.
- › Risicoprofilering vindt plaats met veel verschillende criteria, waarbij het belangrijk is om discriminatie te voorkomen en impact op personen te bewaken
- › Heldere definities en wetgeving zijn hiervoor cruciaal.

2. Toetsingskaders

- › Modellen en mensen maken onderscheid; discriminatie voorkomen vraagt om bewuste (ontwerp)keuzes.
- › (Indirecte) discriminatie is niet eenvoudig te detecteren, daarom werken we nadrukkelijk aan oplossingen.
- › Om indirecte discriminatie te kunnen meten zijn bijzondere persoonsgegevens nodig.
- › (Indirecte) discriminatie is een onderwerp waarvan de invulling voortdurend in beweging is; waar eerder geen sprake leek van discriminatie, kan dat nu wel zo worden geïdentificeerd.
- › Medewerkers moeten hierdoor voldoende kennis en training krijgen in risicoprofilering.

3. Complexiteit van regelgeving

- › De uitvoering van wetgeving rondom risicoprofilering is complex.
- › Complexe regels drukken op het uitvoeringsvermogen van handhavende organisaties.
- › Een geïntegreerde aanpak (zoals het algoritmekader van Binnenlandse Zaken) helpt bij effectievere uitvoering.

4. Transparantie over gegevens

- › De balans vinden in transparantie geven over beslisregels aan burgers is belangrijk, maar vraagt om afweging
- › Bevindingen van gedrag vergen een andere uitleg dan statische gegevens.
 - *Voorbeeld KMAR: Selecties en controles van reizigers en passanten op luchthavens: zowel selectie o.b.v. data van tevoren, als o.b.v. waarnemingen van gedrag.*
- › Advisering door het College van de Rechten van de Mens en de Autoriteit Persoonsgegevens
is waardevol voor organisaties.

5. Wettelijke grondslagen

- › Sommige technologische ontwikkelingen lopen voor op wetgeving.
- › Wij als uitvoeringsorganisaties moeten rekenregels, algoritmes en AI (blijven) ontwikkelen om maatschappelijke en technologische ontwikkelingen bij te houden.
- › Groeiende datacomplexiteit maakt algoritmes en AI noodzakelijk voor analyse en bewijsvoering.

Wat helpt de uitvoering?

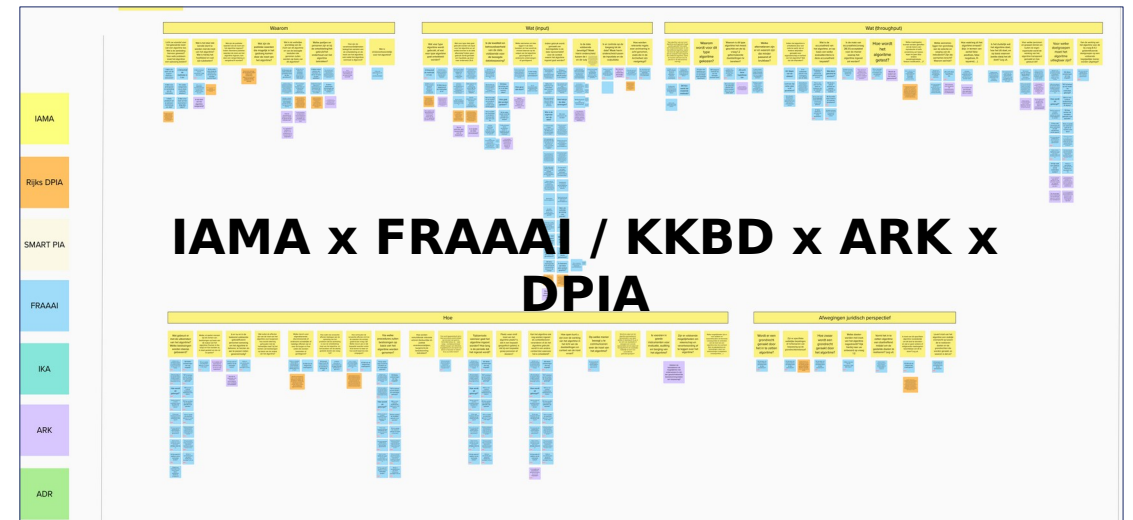
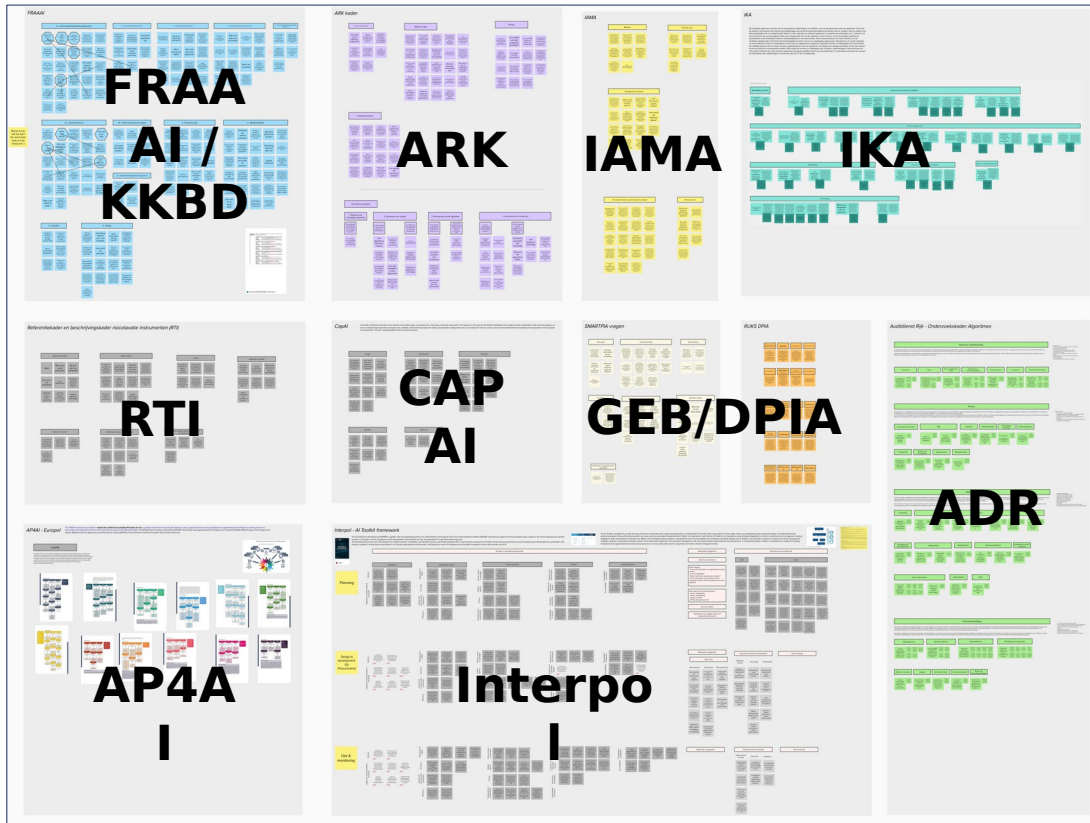
- › Geef uitvoeringsorganisaties de ruimte om wetgeving en kaders te vertalen naar ieders specifieke situatie.
- › Generieke regels werken niet voor specifieke opgave van uitvoerders. Ruimte om als publieke dienstverlening invulling te geven aan de maatschappelijke opdracht wel.

Toelichting Organisaties

- › Belastingdienst
- › Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO)
- › Koninklijke Marechaussee
- › Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV)
- › Nationale Politie

Kaders vergelijken - enkele voorbeelden

Principes verwerkt in vraagstelling kader t.b.v. breder inzicht

Principes

Sub-principes

(Operationele) meerwaarde	Non-discriminatie en inclusiviteit	Privacy en gegevensbescherming	Data-governance	Grondrechten en bevoegdheden	Veiligheid en security	Menselijk toezicht en controle	Verantwoording	Transparantie	Technische kwaliteit	Duurzaamheid
Doel en impact	Voorkomen van onrechtvaardige vertekening/behandeling	Doelbinding	Rechtmatig gebruik van data	Proportionaliteit	Weerbaarheid tegen aanvallen en (informatie) beveiliging	Menselijke validatie/controle	Mandaat en besluitvormings-structuur	Traceerbaarheid	Accuraatheid	Energie efficiëntie
Subsidiariteit	Representativiteit (data)		Kwaliteit Data	Recht op privacy	Uitwijkplan en algemene veiligheid	Menselijke toezicht	Documentatie van afwegingen	Transparantie door documentatie	Softwarematige kwaliteit	Gebruik grondstoffen
	Toegankelijkheid		Databeheer	Vrijheid van godsdienst en overtuiging			Beroep en verzet door betrokkene	Interpretability (explainability)	Reproduceerbaarheid	
				Recht op een eerlijk proces			Controleerbaarheid	Communicatie	Geschiktheid van het model	
				Vrijheid van vergadering en betoging				Verbinding	Robuustheid	
				Recht op leven en lichamelijke integriteit						
				Vrijheid van meningsuiting en informatie						

Proces KRAAI
(Kwaliteits- en Risicomanagementsysteem voor Algoritmes en AI)

